

Vážení spoluobčané,

vítám vás u čtení šestého čísla ŠTĚNOVICKÉHO ZPRAVODAJE. Zastihlo nás v nelehké době. Asi nikoho nenapadlo, co nás může potkat a čemu budeme čelit. Ale stalo se. Teď je nejdůležitější vydržet, na čas se dobrovolně zřici kousku svobody, být ohleduplní k ostatním, dbát na zdraví své a našich ctěných seniorů. Hodně se nyní mluví o lidech v první linii: lékařích, zdravotním personálu, hygienicích, hasičích, policistech, vojácích (mimořádně řada z nich žije v naší obci), kteří se starají o naše životy a bezpečnost. Právem. Jsou to hrdinové!

Já bych chtěl ale touto cestou poděkovat i těm, co stojí v první linii u nás ve Štěnovicích. Praktičtí lékaři a lékařky pro dospělé a děti, jejich sestřičky, paní zubařka, paní na poště, paní doručovatelky, paní prodavačky v „Konzumu“, vietnamští prodejci, lidé, co rozvázejí jídlo po vsi, pracovníci „Rychlé roty“. Zkrátka všem, co se starají o to, aby život nám ostatním co nejvíce usnadnili. Děkuji vám!

Říká se, že všechno zlé je pro něco dobré. Troufám si tvrdit, že to platí i v tomto případě. Je úžasné sledovat, jak se národ v takových chvílích dokáže semknout a prokázat svoji solidaritu. I proto věřím, že ze současné pandemie vyjde naše společnost silnější. Uvědomí si, že sportovat, zajít do divadla, na koncert, odjet na dovolenou nebo si vyrazit jen tak nakoupit, na výlet, na večeri nebo na procházku není samozřejmost. Třeba si teď začneme více vážit obyčejných věcí, o kterých jsme si dosud mysleli, že jsou nedílnou součástí našich životů.

Přátelé, držte se, opatrujte se a dávejte na sebe pozor! Pohled do historie hovoří jasně: lidstvo postihlo několik katastrof, ale vždycky se to zvládlo a zvládneme to i tentokrát. Zase bude dobře!

David Laštovka

Ve Štěnovicích v roce 1945

američtí vojáci před Lidovým domem

PhDr. Alena Vlčková
kronikářka obce

Jsou události, na které nelze nikdy zapomenout. Věčnou připomínkou je nám i pokolením, která přijdou, II. světová válka. Obvykle se v paměti vynoří všechna utrpení, kterými svět po dlouhých šest let procházel, ale o to více lidé vnímali a dosud vnímají události posledního roku války. Květen 1945 – válka skončila. I v té nejzapadlejší vsi s ulehčením vítali před 75 lety konec válečného běsnění.

Vzhledem ke geografické poloze Štěnovic můžeme tvrdit, že naše ves byla ve středu dobových událostí spojených s blížící se porážkou fašismu. Přispěla k tomu blízkost Plzně a také hranic Říše. Čím více se blížil pád hitlerovského Německa, tím více dostával obecní úřad pokynů a příkazů od německých protektorátních úřadů. Ze všech nařízení vyplývá, že se Německo zřejmě s nějakou porážkou ve válečném střetnutí se zbytkem světa nehodlalo smířit. Ale

právě z úřední korespondence směrem k obecním úřadům bylo od ledna 1945 patrné, že válka skončí brzo totální porážkou Německa. Některá nařízení, která přišla do Štěnovic, musela Štěnovičáky i rozesmát. To když německé úřady poslaly v lednu 1945 dopis, v němž žádají a vyhrožují sankcemi zároveň, aby se správně hospodařilo s hnojem: „Ten, kdo hnuj hromadit nebude, bude vzápětí potrestán. Hnuj jest v současné době jediným hybným zdrojem zemědělstve...“ Ale nic, natož kvalitní hnuj, už nemohlo zachránit Německo od totální porážky. V únoru 1945 už to bylo víc než jisté. I ve Štěnovicích byl obecní úřad přinucen postarat se o civilní německé uprchlíky, kteří do vsi dorazili od východních hranic. Místostarosta Antonín Albl obdržel 23. února 1945 výzvu z Plzně, jak musí ves zajistit pobyt „národních hostů“:

„Statisíce německých žen a

pokračování na další straně

děti jsou na útěku před bolševickými hordami... Vyhledejte pro ně soukromé byty... vyzýváme ke spolupráci.“ Štěnovičtí z takových nařízení jistě nebyli nadšeni, ale zároveň tím bylo potvrzeno, že už brzo přijde konec války. A tak bylo kolem stovky německých civilistů ubytováno ve školní budově (dnešní budova OÚ) a na faře. Zůstali až do prvních květnových dnů a poté byli 6. května všichni přesunuti do sběrného uprchlického tábora zřízeného na okraji Plzně.

událostmi, které se rychle střídaly. Ještě ráno 5. května projížděla vsí kolona německých vozidel, osobní auta s veliteli a zbytky pancéřové německé divize. Celá kolona vozidel sjížděla silnicí od Losiné a projížděla vsí směrem na Robčice. Ve vsi byla také malá německá posádka, která přes noc zmizela kamsi k Plzni.

Sice byl kolem stále poválečný chaos prvních dnů svobody, ale jako se rychle začalo s úklidem po německých uprchlících, začala také okamžitě

tak měly Štěnovice i vlastní skupinu domobrany tvořenou štěnovickými dobrovolníky.

Šťastná byla shledání s těmi, kteří se vraceli z věznic a koncentračních táborů. Byli to občané: Jaroslav Vykoukal, Rudolf Nechutný, Karel Pecháček, František Mandík, Josef Baldyňák a František Racek. Štěnovice ale měly i své válečné oběti: Odřich Kestler – letec RAF zahynul při cvičném letu v Anglii, Václav Rádl zemřel v koncentračním táboře Buchenwald. Z deseti židovských spoluobčanů jich bylo devět zavražděno v koncentračních táborech Osvětim, Treblinka, Sobibor. Nevrátili se: Leopold Treichlinger, jeho žena Blanka a jejich dcery Eva a Hana, Emil Roubíček s manželkou Reginou, Barbora Rechtová a manželé Bedřich a Růžena Wollnerovi. Jediným přeživším byl Jirka Roubíček (*1927), který se domů z Osvětimi vrátil v červnu 1945. Co ovšem učinilo naši ves slavnou až do dnešních dnů, byla přítomnost vítězů nad fašistickým Německem. Byli to vojáci americké armády. Ve vsi se objevili ráno 7. května. Štěnovičtí nadšeně vítali tanky a vojenská auta s příslušníky americké armády. Jednalo se o část konvoje 9. pěší-

pokračování na další straně

německý tank 5. května na silnici od Losiné

Pro Štěnovice byl nejslavnějším dnem 5. květen 1945. Německo kapitulovalo a konec války byl potvrzen. Všeobecná radost byla převeliká. Nebylo snad chalupy, kde by se neobjevila státní vlajka Československa, děvčata oblékla národní kroje, v hospodě, především v Lidáku, nebraly konce překotné hovory, připíjelo se na nové dny. Vzápětí začal úklid po „národních hostech“ ve škole, aby se konečně začalo s řádným vyučováním. Mládež a školní děti uklízely kolem pomníku před školou. Kdekdo chtěl alespoň troškou přispět k tomu, aby ves přivítala mír. Ale to, že ještě před pár dny „byla válka“, se pochopitelně stále připomínalo překotnými

fungovat správa obce. Dne 6. května byl ustaven první „národní výbor“. V jeho čele stál dosavadní místostarosta obecního úřadu Antonín Albl. Starosta František Racek, který byl v roce 1942 zatčen pro účast v odbojové skupině ÚVOD, se teprve vrátil z nacistického vězení. Členy národního výboru se stali štěnovičtí občané: Vilém Kankrlík, Jan Zahradník, Jan Zbirovský, Josef Čechura, Jaroslav Kestler, Josef Buriánek a Vladimír Tomášek. K úkolům a povinnostem národního výboru patřilo nejen zajistit fungování státní správy, zásobování a obnovu školního vyučování, ale také bylo třeba zaručit bezpečnost v obci vzhledem k bouřlivým událostem. A

americký voják ve vsi

ho pluku 2. pěší divize od Klatov. Kolona vozidel přijížděla do vsi po silnici od Přeštic. Na konci června pak dorazili do západních Čech vojáci 94. pěší divize a 8. obrněné divize. Také část vojáků těchto sborů měla své stanoviště ve Štěnovicích. Podle vypravování pamětníků a ze zápisů v dobových dokumentech byli ubytováni v hostinci U Švábků (dnes prodejna Jednoty) a malý tábor měli postavený na prostranství u potoka před mlýnem. Několik důstojníků našlo ubytování ve mlýně u Pavlíků. O stravování vojáků se starala kuchyně hostince v Lidovém domě. Na poli při silnici k Losiné, hned za chalupou pana Brady, bylo připraveno malé polní letiště pro dopravu pošty a průzkum. Letiště přitahovalo pozornost zvláště štěnovických kluků, kteří hned našli kamarády mezi americkými vojáky. Však se také zachovalo pár vzácných fotografií Věňka Chromce a Jardy Vildmana u amerických letadel.

I po 75 letech je dojemné, jak se stali američtí vojáci na pár měsíců Štěnovičáky. Nebyli s místními spojeni jen společným odporem k nepříteli. Mnohem silnější pouto se vytvořilo z těch nejobyčejnějších každodenních setkávání a společných zážitků. Ba ani jazyková bariéra nevadila. Nebylo výjimkou, že si vojáci pochutnávali v nejedné štěnovické rodině na vepřové se zelím a knedlíkem, hospodyně nosily vojákům buchty a vdolky, o vyhlášeném pivu nemluvě. K tomu, aby si zahráli vojáci s místními fotbal, nebylo třeba žádného překladatele. A což teprve taneční zábavy v rytmu swingu v Pivovarské restauraci, kde se společně scházeli mladí Štěnovičáci se stejně mladými Američany. Však se také dvě štěnovická děvčata, Vlasta Matějková a Milka Vildová, nakonec provdala do Ameriky.

Po pár měsících strávených ve Štěnovicích od května do srpna 1945 příslušníci americké armády odešli,

ale neznamenalo to, že by se na ně zapomnělo. Jejich přítomnost ve vsi je živá dodnes. Jsou pro štěnovické občany spojováni s koncem války, jsou to ti, kteří svou přítomností u nás potvrdili, že všechny válečné hrůzy skončily. Ani dlouhá desetiletí od 50. let do let 90., v nichž se komunistický režim snažil o to, aby se na americké osvoboditele zapomnělo, ani tato dlouhá doba nedala zapomenout na přátelství štěnovických občanů a amerických vojáků z roku 1945. Až teprve po dlouhých více než čtyřiceti letech, na začátku 90. let, do Štěnovic znovu přijeli ti, co zde pobývali v květnu 1945. Nyní již veteráni, ale vzpomínkami stále mladí. Vzájemné setkání všem vrátilo dobu, kdy skončila válka. I když čas nelze zastavit a většina z těch, kteří přijeli jako osvoboditelé a těch, kteří je vítali, už není mezi námi, vzpomínky na prožívanou radost z osvobození a na přátelství zůstanou věčné.

Vladykové z Homberka

Místo plánovaného výletu na zbytky hradu Homberk, hurá do karantény. Ale to, co dosud zbylo z raně gotického hradu, jistě ještě přečká i dlouhou karanténu a ti, co se zajímají o historii Štěnovic, také. Proto tedy zatím jen pár informací o místě, které je spojováno s prvními písemně zmíněnými vlastníky štěnovického panství. Byli jimi vladykové z velmi rozvětveného rodu Buziců, kteří měli ve znaku kančí hlavu. Stejně tak tomu bylo u jejich majetnějších příbuzných Šelmberků a Hazmburků. Vladykové z Homberka patřili k větvi rožmitálské, ale určitě neoplývali mnoha statky jako ostatní příbuzní z Rožmitálu.

Homberk (odvozeno z německého hohen Berg = vysoký kopec) byl vybudován na skalnatém kopci poblíž obce Visky nedaleko Mirošova. Právě zde postavili ve 13. století příslušníci rožmitálské větve Buziců nevelké, ale

pokračování na další straně

pevné hradní sídlo. Na začátku 14. století již byl pravděpodobně vlastníkem hradu Jan z Homberka. Po Janově smrti získali hrad tři z jeho synů: Jaroslav, Bleh a Ješek. K hradu patřily okolní vsi a Štěnovice připadly Jaroslavovi. Do dnešních dnů se zachovaly z kdysi pevného hradu jen části kamenné podezdívky a také jsou patrné terénní úpravy, o kterých se předpokládá, že bývaly hradním příkopem. Hrad byl na přelomu 14. a 15. století spojován s osobami, které se dopouštěly loupeží na pocestných v brdských lesích. Sezema, synovec štěnovického Jaroslava, byl pro „opovrhování řádem zemským a opakování zločinů“ za své činy popraven, když králi Václavu IV. došla trpělivost s loupežnictvím na Homberku. Na rozkaz krále byl hrad obléhán, dobyt a následně přešel do králova vlastnictví. S tím ale nesouhlasili ostatní dědicové pánů z Homberka, kteří se loupeží nedopouštěli. A tak se nakonec hrad vrátil vnukům Jaroslava ze Štěnovic Zbyňkovi a Janovi. Ti už ale Štěnovice nevladli.

V historických pramenech se uvádí, že v 2. polovině 15. století již byl Homberk hradem pustým.

Štěnovice jsou spojovány s příslušníky rodu Buziců rožmýtské větve z hradu Homberk a těmi byli Jaroslav (písemně zaznamenáno 1327 až 1343) a jeho syn Heřman (1343 až 1377).

pramen: Reg. III., 516

Alena Vlčková

Výlet na tuto památku, kterou jsme pro vás v březnu plánovali a kvůli koronavirové pandemii musela být zrušena, se uskuteční v náhradním termínu. Včas budeme všechny zájemce informovat.

Budou rorýsi opět ve Štěnovicích?

Při zateplování budovy základní školy v letech 2013/2014 došlo k likvidaci historických hnízdnic dutin rorýsů obecných, současně byla ze staré fasády odstraněna bez náhrady i hnízda jiříček. Tehdejší vedení obce (starosta Nový a místostarosta Růžička) jako investor stavby bohužel ignorovalo zákon o ochraně přírody a krajiny, kterým jsou u nás chráněni všichni volně žijící ptáci. V zájmu jejich ochrany je zakázáno i poškozování, ničení a odstraňování hnízd (pod pokutou až 2 miliony Kč pro právnické osoby).

Křivda na našich ptačích sousedech nedala spát paní učitelce Jitce Hněvsové. Oslovila zvířecího záchranáře Karla Makoně ze Záchrané stanice živočichů Plzeň a společně vymysleli projekt na navrácení rorýsů a jiříček na budovu školy. Ředitel školy s projektem souhlasil (současné motto školy zní „škola blízka přírodě“), proti nebyl ani vlastník budov OÚ Štěnovice, a tak po necelých 3 měsících příprav došlo 17. 4. 2020 k osazení 20 hnízd pro jiříčky na budovu tělocvičny a 20 speciálních hnízdních budek pro rorýse na komín kotelny. Technickou stránku projektu zajistil Dobrovolný ekologický spolek – ochrana plectva z Plzně, při osazo-

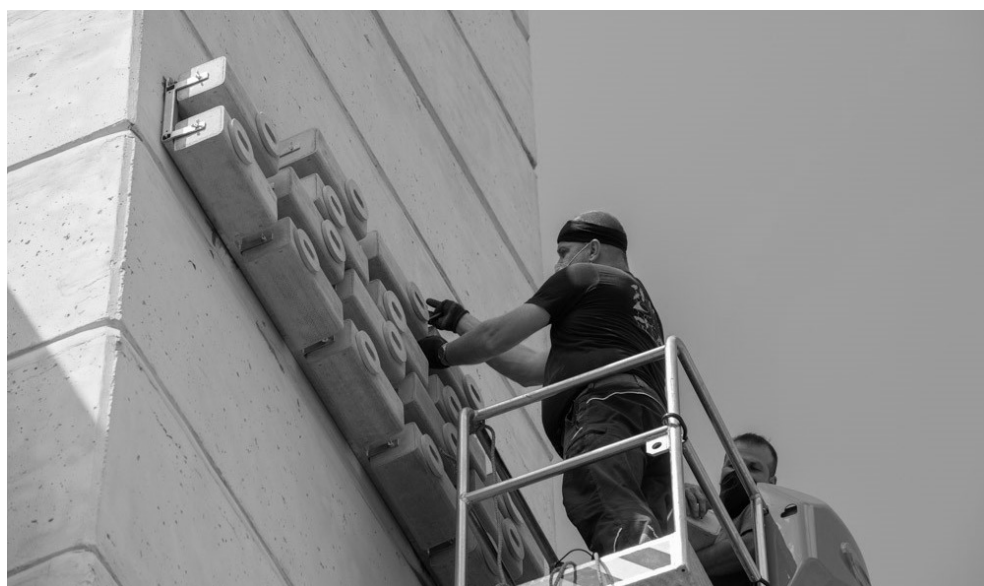
vání nechyběla iniciátorka akce paní Hněvsová.

Vše se podařilo úspěšně zrealizovat v pravý čas před návratem jiříček a rorýsů z afrických zimovišť. Zbývá jen doufat, že rorýsi a jiříčky staronové hnízdiště rychle osídlí a že podobné projekty zaměřené na ochranu přírody budou v základní škole pokračovat.

Pavel Steinbach

Za obě fotografie děkujeme Taťaně Typltové

Uniklo vám některé z předchozích čísel ŠTĚNOVICKEHO ZPRAVODAJE? Všechny najdete na stránkách: www.osvetastenovice.wz.cz. Případně napište na email: osveta.stenovice@seznam.cz.

ŠTĚNOVICKEÝ ZPRAVODAJ, evidenční číslo: MK ČR E 23668, periodicita: 6x ročně, místo vydávání: Štěnovice, číslo: 6, den vydání: 30.4.2020, vydavatel: Osvěta Štěnovice, zapsaný spolek, Plzeňská 177, 33209 Štěnovice, IČO: 08138567
email: osveta.stenovice@seznam.cz, www.osvetastenovice.wz.cz